

Žákovské parlamenty v základních a středních školách

Jak již bylo uvedeno, žákovské parlamenty jsou nečastější formou organizované participace žáků na úrovni celé školy. Představují hlas žáků a přispívají nejen k demokratizaci řízení školy, ale také k výchově žáků k občanství. Právo na zakládání samosprávných orgánů (žákovských parlamentů i třídních samospráv) je zakotveno ve školském zákoně⁷.

Ze škol, které uvedly existenci formalizované struktury na úrovni školy, tj. nějakého zastupitelského samosprávného orgánu žáků (1 501 základních škol a 596 středních škol z 3 662 základních a 1 130 středních škol, které byly zapojeny do inspekčního elektronického zjišťování), bylo následně vybráno 191 základních a 99 středních škol⁸ pro získání podrobnějších informací o fungování jejich žákovského parlamentu. Údaje uváděné dále se tak vztahují pouze k těmto školám (pokud není uvedeno jinak).

2.1.1 Organizace žákovského parlamentu

Společnost CEDU popsala pro zjišťované jevy cílový stav, kterého by měly efektivně fungující žákovské parlamenty dosáhnout.⁹ Jako klíčové faktory, které ovlivňují efektivitu žákovského parlamentu, CEDU uvádí vedení školy, koordinátora parlamentu (koordinátorem je pedagogický pracovník, který vytváří podmínky pro práci žáků v žákovském parlamentu, viz kapitola 2.1.3) a třídní učitele (viz kapitola 2.1.4).

Vedení školy zajišťuje základní podmínky ve škole pro efektivní fungování žákovského parlamentu a základní podporu koordinátorovi parlamentu a členům parlamentu. Bez podpory vedení nemůže parlament správně fungovat.

Z hlediska organizace by mělo vedení školy zajistit, že zasedání žákovského parlamentu probíhá alespoň jednou za dva týdny a trvá minimálně 45 minut. Rovněž by mělo probíhat v čase, kdy se ho mohou účastnit žáci ze všech tříd (tedy v době, kdy neprobíhá výuka, případně jsou žáci uvolněni z vyučování). Současnou praxi škol uvádějí tabulky č. 3 a 4 a graf č. 3.

Tabulka 3

Četnost schůzek žákovského parlamentu – podíl škol (v %)

Četnost schůzek	ZŠ	SŠ
Alespoň 1x za týden	6,3	4,0
Alespoň 1x za 2 týdny	19,4	6,1
Alespoň 1x za měsíc	53,4	40,4
Méně než 1x za měsíc	20,9	49,5

⁷ Žáci a studenti mají právo zakládat v rámci školy samosprávné orgány, volit a být do nich voleni, pracovat v nich a jejich prostřednictvím se obracet na ředitele školy nebo školskou radu s tím, že ředitel školy nebo školská rada jsou povinni se stanovisky a vyjádřeními těchto samosprávných orgánů zabývat a své stanovisko k nim odůvodnit.

⁸ Z celkového počtu 99 středních škol bylo 97 škol s obory zakončenými maturitní zkouškou a 2 školy pouze s nematuritními obory.

⁹ Cílový stav byl navržen přímo pro tematické šetření České školní inspekce. Další informace lze nalézt v příručkách, např.: Froněk, J. 2013. *Žákovský parlament na prvním stupni. Pomocník pro koordinátora parlamentu*. Dostupné z: <http://www.skolaprodemokracii.cz/stahnout-soubor?id=321> nebo Hazlbauer, T. 2012. *Žákovský parlament I. Jak začít s parlamentem, aby brzy neskončil*. Dostupné z: http://cedu.cz/uploads/fb6a26394faba891c80e003a12335040640fac48_uploaded_i-metodika-final.pdf